

Kohtuasi C-7/24

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

4. jaanuar 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Retten i Svendborg (esimese astme kohus Svendborgis, Taani)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

2. jaanuar 2024

Hagejad

Deutsche Rentenversicherung Nord

BG Verkehr

Kostjad:

Gjensidige Forsikring, dansk filial af Gjensidige Forsikring ASA, Norge, Marius Pedersen A/S-i nimel

Mandatar Gjensidige Forsikring, dansk filial Gjensidige Forsikring ASA, Norge, Marius Pedersen A/S-i nimel

**RET TEN I SVENDBORG (esimese astme kohus Svendborgis, Taani)
MÄÄRUS**

2. jaanuar 2024

Kohtuasi [...]

Deutsche Rentenversicherung Nord

...

vs.

GJENSIDIGE FORSIKRING, DANSK FILIAL AF GJENSIDIGE FORSIKRING
ASA, NORGE, kes tegutseb MARIUS PEDERSEN A/S-i nimel,

ja

Gjensidige Forsikring, dansk filial af Gjensidige Forsikring ASA, Norge

...

ja

Kohtuasi [...]

BG Verkehr

...

vs.

Mandatar Gjensidige Forsikring, dansk filial af Gjensidige Forsikring ASA,
Norge, kes tegutseb
MARIUS PEDERSEN A/S-i nimel,

...

Selle lahendi tegi kohtunik [...] [üksikkohtunikuna].

Eelotsusetaotlus

SISSEJUHATAVAD MÄRKUSED

- 1 Käesolev kohtuasi puudutab küsimust, kas Taani kindlustusseltsil Gjensidige Forsikring A/S, kes tegutseb Marius Pedersen A/S-i nimel, on regressinõudest tulenev hüvitamiskohustus Saksamaa avalik-õiguslike pensionikindlustusseltside BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord (edaspidi „kohustatud sotsiaalkindlustusasutused“) ees seoses Saksamaa kodaniku (edaspidi „X“) surmaga Taanis toimunud tööõnnetuse tagajärjel.
- 2 Saksamaa töötajana oli X-il pensionikindlustus kohustatud sotsiaalkindlustusasutustes BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord, kes maksid Saksamaa õiguse alusel hüvitisi X-i lesele (edaspidi „Y“).
- 3 Retten i Svendborg (esimese astme kohus Svendborgis) on otsustanud esitada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 teise lõigu alusel eelotsusetaotluse, paludes Euroopa Liidu Kohtul tõlgendada nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta artikli 85

lõiget 1, mida on viimati tõlgendatud Euroopa Liidu Kohtu kohtuotsustes DAK vs. Lærerstandens Brandforsikring (C-428/92, EU:C:1994:222) ning Kordel jt (C-397/96, EU:C:1999:432).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

- 4 Saksamaa töötajana oli X kohustatud sõlmima riikliku pensionikindlustuse BG Verkehri ja Deutsche Rentenversicherung Nordi juures, kes on Saksamaa Sozialgesetzbuch Sechstes Buchi (SGB VI) § 46 lõike 2 kohaselt kohustatud maksma hüvitisi kindlustatud isiku ülalpidamisel olnud isikutele. Riiklik pensionikindlustus on Saksamaa sotsiaalkindlustussüsteemi osa ning selle eesmärk on tagada töötajate ja nende ülalpidamisel olnud isikute pensionid.
- 5 Ühelt poolt BG Verkehri ja Deutsche Rentenversicherung Nordi ning teiselt poolt Marius Pedersen A/S-i ja tema tsiviilvastutuse kindlustaja Gjensidige Forsikringi vahel tekkis lahkarvamus küsimuses, kas BG Verkehril ja Deutsche Rentenversicherung Nordil on regressiõigus X-i lesele Y-le makstud hüvitiste suhtes.
- 6 Saksamaa kodanik X, kes töötas ekspordiga tegelevas Saksamaa äriühingus DS Transport GmbH autojuhina, sai 15. juulil 2015 vigastada, kui ta aitas laadida kaupa oma Saksamaal registreeritud veoautole ühes Marius Pedersen A/S-i tegevuskohas Taanis. Saadud vigastuste tagajärjel suri X varsti pärast õnnetust.
- 7 Seejärel otsustas Taani Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (tööturukindlustusamet), et surmaga lõppenud õnnetus ei anna X-i lesele Y-le õigust saada hüvitisi Taani tööõnnetuskindlustuse seaduse alusel, kuna X oli hõlmatud Saksamaa sotsiaalkindlustussüsteemiga, nagu eespool märgitud (punkt 4).
- 8 Pärast X-i surma maksid BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord X-i lesele Y-le Saksamaa sotsiaalkindlustusalaste õigusnormide alusel hüvitisi ning Saksamaa õiguse kohaselt läksid neile üle Y-i nõuded kahju eest vastutava isiku vastu.
- 9 Kuna Marius Pedersen A/S on oma tsiviilvastutuse kindlustaja Gjensidige Forsikringi kaudu tunnistanud oma kohustust maksta hüvitist seoses X-i surmaga 15. juulil 2015, nõuavad BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord, et Marius Pedersen A/S / Gjensidige Forsikring maksaks tagasi hüvitised, mida need kindlustusseltsid on X-i lesele maksnud.
- 10 Marius Pedersen A/S / Gjensidige Forsikring keeldus BG Verkehri ja Deutsche Rentenversicherung Nordi regressinõuete rahuldamisest, viidates sellele, et Taani õigusnormid ei võimalda regressiõigust kõnealuste nõuete puhul, kuna tegemist on hüvitistega, mida Taani õiguse kohaselt ei saa nõuda, ja kuna Marius Pedersen A/S-i / Gjensidige Forsikringi arvates tuleb asuda seisukohale, et X-i lehel Y-l oli õigus kõnealuseid hüvitisi saada olenemata X-i surma põhjustest.

- 11 Lisaks teatas Marius Pedersen A/S / Gjensidige Forsikring, et Y on juba saanud kahjuhüvitist seoses ülalpidaja kaotusega, kuna Gjensidige Forsikring on Y-le tema advokaadi nõudmisel maksnud Taani õiguse kohaselt arvutatud kompensatsiooni ülalpidaja kaotamise eest. BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord väitsid, et kõnealuse kahjuhüvitise maksmisega ei täidetud kohustusi täies mahus, kuna Marius Pedersen A/S ja Gjensidige Forsikring ei käitunud maksmise ajal BG Verkehri ja Deutsche Rentenversicherung Nordi regressinõude suhtes heas usus. Seoses kahjuhüvitisega, mida Gjensidige Forsikring Y-ile ülalpidaja kaotamise eest maksis, on pooled ühel meelel selles, et nõue arvutati ja tasuti kahju hüvitamist käsitlevate Taani õigusnormide kohaselt ning et Y ei saa Taani õiguse alusel nõuda Marius Pedersen A/S-ilt / Gjensidige Forsikringilt täiendavat kahjuhüvitist.
- 12 BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord esitasid vastavalt 6. ja 12. juulil 2018 Marius Pedersen A/S-i / Gjensidige Forsikring A/S-i vastu hagid, nõudes, et Marius Pedersen A/S / Gjensidige Forsikring A/S tunnistaks oma kohustust maksta BG Verkehri ja Deutsche Rentenversicherung Nordile tagasi hüvitised, mida BG [Verkehr] ja Deutsche Rentenversicherung Nord on kohustatud maksuma ja maksid Y-ile Saksamaa Sozialgesetzbuch Sechstes Buchi (SGB VI) § 46 lõike 2 alusel.

RIIGISESED ÕIGUSNORMID JA RIIGISENE KOHTUPRAKTIKA

24. augusti 2018. aasta konsolideeritud seadus nr 1070 vastutuse kohta kahju hüvitamise eest (Lovbekendtgørelse 2018-08-24 nr. 1070 om erstatningsansvar (erstatningsansvarsloven)) (edaspidi „kahju hüvitamist käsitlev seadus“)

- 13 Kahju hüvitamist käsitleva seaduse § 1 lõige 1: „Isikukahju eest vastutav isik on kohustatud hüvitama saamata jäänud sissetuleku, isikukahjust tulenevad ravikulud ja muud kahjud ning valu ja kannatused.“
- 14 Kahju hüvitamist käsitleva seaduse § 13 lõige 1: „Abikaasale või elukaaslasele ülalpidaja kaotamise eest makstav kahjuhüvitis moodustab 30% kahjuhüvitisest, mida surnu oleks eeldatavalt saanud töövõime täieliku kaotuse korral (vt §-d 5–8). See kahjuhüvitis on siiski vähemalt 644 000 Taani krooni, välja arvatud erandlike asjaolude korral.“
- 15 Kahju hüvitamist käsitleva seaduse § 17 lõige 1: „Sotsiaalõigusnormide kohased hüvitised, sealhulgas töötushüvitised, arstiabi, sotsiaalpensione käsitlevate õigusaktidega ette nähtud pensionid ja tööõnnetuskindlustuse seadusega ette nähtud hüvitised, millele on õigus kahju kannatanud isikul või tema ülalpidamisel olnud isikul, ei saa olla aluseks regressinõudele kahjuhüvitist maksuma kohustatud isiku vastu. [...]“
- 16 Kahju hüvitamist käsitleva seaduse § 26a lõige 1: „Isikut, kes tahtlikult või raske hooletuse tõttu põhjustab teise isiku surma, võib kohustada maksuma hüvitist ülalpidamisel olnud isikutele, kes olid surnuga eriti tihedalt seotud.“

19. augusti 2022. aasta konsolideeritud seadus nr 1186 tööõnnetuskindlustuse kohta (Lovbekendtgørelse 2022-08-19 nr.1186 om arbejdsskadesikring (arbejdsskadesikringsloven)) (edaspidi „tööõnnetuskindlustuse seadus“)

Tööõnnetuskindlustuse seaduse § 19 lõige 1: „Kui tööõnnetus on põhjustanud surma, on surnu ülalpidamisel olnud abikaasal õigus [...] juhul, kui abielu sõlmiti enne tööõnnetuse toimumist ja kooselu oli olemas surma ajal [...].“

Tööõnnetuskindlustuse seaduse § 20 lõige 1: „Isikul, kellel on õigus § 19 lõigete 1–3 kohasele üleminekusummale ja kes on kahju kannatanud isiku surma tõttu kaotanud ülalpidaja või kelle ülalpidamisolukord on kahju kannatanud isiku surma tõttu muul viisil halvenenud, on õigus saada selle eest kahjuhüvitist. Kahjuhüvitise määramisel võetakse arvesse ülalpidamisel olnud isiku ülalpeetavuse määra ja võimet ennast ise ülal pidada, pidades silmas tema vanust, tervislikku seisundit, haridust, töötamist, kahju kannatanud isikust sõltumist ja rahalist olukorda.“

Lõige 2: „Kahjuhüvitist tasutakse kindla perioodi vältel jooksvalt välja makstava hüvitisena, mis moodustab 30% surnud isiku § 24 kohasest aastapalgast. Kahjuhüvitist makstakse alates surmakuupäevast 1/12 ulatuses iga kuu ette. Kahjuhüvitise maksmise perioodiks võib määrata kuni 10 aastat. Kui aga surmaga seoses makstakse lisatoetust, hakatakse hüvitist maksuma pärast kõnealuse toetuse maksmise perioodi lõppu. Kui surnule oli käesoleva seaduse alusel makstud jooksvat hüvitist töövõime kaotuse eest, makstakse kahjuhüvitist ülalpidaja kaotamise eest alates surmale järgneva kuu esimesest kuupäevast.“

Lõige 3: „Lõike 2 kohased hüvitised jäävad ettenähtud perioodi vältel muutumatuks, välja arvatud juhul, kui hüvitist muudetakse täielikult või osaliselt ühekordseks summaks või kui hüvitisesaaja sureb.“

- 17 Tööõnnetuskindlustuse seaduse § 77 lõige 1: „Käesoleva seaduse kohased hüvitised ei saa olla aluseks regressinõudele kahju eest vastutava isiku vastu, kes on kohustatud maksuma kahjuhüvitist kahju kannatanud isikutele või nende ülalpidamisel olnud isikutele [...]. Kahju kannatanud isikute või nende ülalpidamisel olnud isikute nõudeid kahju eest vastutava isiku vastu vähendatakse asjaomastele isikutele käesoleva seaduse alusel makstud või maksmisele kuuluvate hüvitiste võrra.“

Taani kohtupraktika

- 18 Nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 artikli 93 kohta, mis oli varem kohaldatav säte, esitati Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus (2. juuni 1994. aasta kohtuotsus DAK, C-428/92, EU:C:1994:222) seoses Østre Landsreti (idapiirkonna apellatsioonikohus, Taani) otsusega kohtuasjas U 1995 341 Ø. Kõnealuses kohtuasjas sedastati, et kahju hüvitamist käsitleva Taani seaduse § 17 lõige 1 ja § 22 lõige 2 ei välista välisriigi sotsiaalkindlustusasutuse regressinõuet makstud sotsiaalkindlustushüvitiste suhtes.

- 19 Seejärel tegi Højesteret (Taani kõrgeim kohus) otsuse kohtuasjas U 2002. 573 H. Kõnealune kohtuasi puudutas Saksa tööandja regressinõuet Taanis töötades vigastada saanud Saksa meremehele haiguse ajal makstud töötasu ning ravikulude ja pensioni suhtes.
- 20 Menetluses otsustas Højesteret (Taani kõrgeim kohus) (vt U 1999 773 H) mitte esitada Euroopa Liidu Kohtule eelotsuse küsimusi artikli 93 (nüüd artikkel 85) tõlgendamise kohta. Højesteret (Taani kõrgeim kohus) märkis oma kohtumääruse põhjendustes, et Euroopa Kohtu praktika põhjal:
- „on selge, et nõukogu määruse nr 1408/71 artikli 93 lõiget 1 (nõukogu määruse nr 3 artiklit 52) tuleb tõlgendada nii, et see säte reguleerib üksnes seda, millise riigi õigusest tuleb lähtuda seoses asutuse õigusega esitada regressinõue kahju eest vastutava isiku vastu, ning et isegi juhul, kui asutuse nõue on punkti b tähenduses iseseisev nõue, ei saa see olla suurem nõudest, mille kahju kannatanud isik võib esitada kahju eest vastutava isiku vastu nendevahelisele suhtele kohaldatavate õigusnormide, st üldjuhul kahju tekkimise koha õiguse alusel.“
- 21 Oma määruuses viitas Højesteret (Taani kõrgeim kohus) muu hulgas Euroopa Kohtu otsusele kohtuasjas 78/72, Ster (EU:C:1973:51), mille punktis 3 sedastas Euroopa Kohus, et „hüvitist maksuma kohustatud asutuse vahetu õigus vastutava kolmanda isiku suhtes tuleneb asjaolust, et hüvitisajaal on õigus nõuda kahju tekkimise riigi territooriumil hüvitist sellelt kolmandalt isikult“, ning et asutus ei saa „nõuda vastutavalt kolmandalt isikult muud makset kui see, mida saaksid nõuda kahju kannatanud isik või tema ülalpeetavad“.
- 22 Seejärel tegi Højesteret (Taani kõrgeim kohus) kohtuasjas U 1999 773 H järelduse, et artikli 93 lõikest 1 (nüüdsest artiklist 85) tuleneb, et tööandja nõue vastutuskindlustusandja vastu ei saa olla suurem nõudest, mille kahju kannatanud isik võib Taani õiguse kohaselt esitada kahju eest vastutava isiku vastu. Selle järelduse alusel otsustas Højesteret (Taani kõrgeim kohus) kohtuasjas U 2002 573 H, et kui palga- ja ravikuludid puudutav tööandja nõue oli (Taani õiguse kohaselt) aegunud, siis pensionikulude hüvitamise nõude esitamise õigus oli olemas, kuid see nõue ei võinud olla suurem summast, millele kahju kannatanud isikul oleks Taani õiguse kohaselt õigus olnud.
- 23 Taani hiljutine kohtupraktika hõlmab Østre Landsreti (idapiirkonna apellatsioonikohus) 2. märtsi 2020. aasta otsust (FED 2020 31 Ø) ja Højestereti (Taani kõrgeim kohus) 8. detsembri 2021. aasta otsust (U 2022 1033 H), milles käsitleti sarnast küsimust. See kohtuasi puudutas Saksa abielupaari autoavariid, mis juhtus Taani kiirteel ning milles üks abikaasadest suri ja teine sai vigastada.
- 24 Kõnealuses kohtuasjas käsitleti küsimust, kas Bundesbahnvermögen – Rechtsfähiges Sondervermögen der Bundesrepublik Deutschland ja Krankenversicherung für Bundesbahnbeamten, Bezirksleistung Wuppertal omasid õigust nõuda oma kulude hüvitamist kahju kannatanud isiku kindlustusandjalt Codan Forsikring A/S, kes tunnistas kahju hüvitamise kohustust.

- 25 Østre Landsret (idapiirkonna apellatsioonikohus) leidis, et ühe liikmesriigi sotsiaalkindlustusasutuse regressinõue teises liikmesriigis toimunud sündmuse alusel makstud hüvitiste suhtes ei saa olla suurem nõudest, mille kahju kannatanud isik võib esitada selle teise liikmesriigi õigusnormide alusel, kus kahju tekkis.
- 26 Østre Landsret (idapiirkonna apellatsioonikohus) märkis lisaks, et sotsiaalkindlustusasutuse nõue tuleb rahuldada ainult selles ulatuses, milles kindlustusandja, kõnealusel juhul Codan Forsikring A/S, on Taani õiguse kohaselt kohustatud maksma kahju kannatanud isikule hüvitist.
- 27 Østre Landsret (idapiirkonna apellatsioonikohus) leidis seega, et selleks, et kahju kannatanud isiku nõue oleks hüvitatav, peavad talle Saksamaal kohustatud sotsiaalkindlustusasutuse makstud hüvitised olema identsed nõudega, mida kahju kannatanud isikul on võimalik esitada kahju tekkimise liikmesriigi õigusnormide alusel, st Taani õiguse alusel.
- 28 Østre Landsreti (idapiirkonna apellatsioonikohus) otsuse peale esitati apellatsioonkaebus Højesteretile (Taani kõrgeim kohus). Sarnaselt Østre Landsreti (idapiirkonna apellatsioonikohus) otsusega märkis Højesteret (Taani kõrgeim kohus) oma otsuses, et sotsiaalkindlustusasutuse nõue ei saa olla suurem nõudest, mille kahju kannatanud isik võib esitada kahju eest vastutava isiku vastu kooskõlas kahju kannatanud isiku ja kahju eest vastutava isiku vahelisele suhtele kohaldatavate õigusnormidega.
- 29 Højesteret ei võtnud seisukohta küsimuses, kas Codan Forsikring A/S-ilt saab tagasi nõuda Saksamaa õiguse kohaselt arvutatud ja tasutud lesepensioni ja *Sterbegeld*'i, kuna Højesteret (Taani kõrgeim kohus) tuvastas kohtuasja konkreetsetel asjaoludel, et Codan Forsikring A/S oli heas usus ja täies ulatuses vastutust võttes maksnud Saksamaal elavale lesele ülalpidaja kaotamise eest Taani õiguse kohaselt arvutatud kahjuhüvitist.
- 30 Højesteret (Taani kõrgeim kohus) lisas, et on piisavalt tõendatud, et Krankenversicherung für Bundesbahnbeamten kantud kulud olid oma olemuselt hõlmatud kahju hüvitamist käsitleva seaduse §-s 1 sisalduva väljendiga „ravikulud ja muud kahjud“.
- 31 Lisaks tuleb märkida, et kõnealuses kohtuasjas ei olnud poolte vahel vaidlust selles, et kahju hüvitamise nõude ulatus tuli kindlaks määrata Taani õiguse alusel, mistõttu nõue ei saanud olla suurem nõudest, mille kahju kannatanud isik võis Taani õiguse alusel esitada kahju eest vastutava isiku vastu.

LIIDU ÕIGUS

- 32 Käesolev kohtuasi on seotud eelkõige nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta artikli 85 lõikega 1. See säte vastab nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ)

nr 1408/71 artikli 93 lõikele 1, mis on varem kohaldatud säte, ja nõukogu 25. septembri 1958. aasta määruse nr 3 artiklile 52.

POOLTE ARGUMENDID

- 33 **BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord** väidavad menetluses, et neile on Saksamaa Sozialgesetzbuch Zehntes Buchi (SGB X) § 116 lõike 1 alusel üle läinud Y-i nõue Marius Pedersen A/S-i / Gjensidige Forsikring A/S-i vastu. Kuna Y-i õigus Marius Pedersen A/S-i / Gjensidige Forsikring A/S-i vastu on läinud üle BG Verkehrile ja Deutsche Rentenversicherung Nordile, on viimastel seega regressinõue Marius Pedersen A/S-i / Gjensidige Forsikring A/S-i vastu seoses sotsiaalkindlustushüvitistega, mida BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord Y-ile maksid. Selles küsimuses poolte vahel vaidlust ei ole.
- 34 BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord väidavad lisaks, et BG [Verkehri] ja Deutsche Rentenversicherung Nordi regressiõigus Marius Pedersen A/S-i / Gjensidige Forsikring A/S-i vastu, mis tuleneb nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 85 lõikest 1, tuleb kindlaks määrata BG Verkehri ja Deutsche Rentenversicherung Nordi kui kohustatud sotsiaalkindlustusasutuste registrijärgse asukoha liikmesriigi õiguse, st Saksamaa õiguse alusel, ning et seetõttu ei välista kahju hüvitamist käsitleva Taani seaduse § 17 lõige 1 BG Verkehri ja Deutsche Rentenversicherung Nordi regressiõigust Marius Pedersen A/S-i ja Gjensidige Forsikring A/S-i vastu.
- 35 BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord väidavad sellega seoses, et artikli 85 lõike 1 kohaselt tuleb BG Verkehrile ja Deutsche Rentenversicherung Nordile üle läinud nõuete tingimused ja ulatus samuti kindlaks määrata BG Verkehri ja Deutsche Rentenversicherung Nordi kui kohustatud sotsiaalkindlustusasutuste registrijärgse asukoha liikmesriigi õiguse, st Saksamaa õiguse alusel.
- 36 BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord väidavad veel, et kui BG Verkehri ja Deutsche Rentenversicherung Nordi nõude ulatus Marius Pedersen A/S-i ja Gjensidige Forsikring A/S-i vastu tuleb kindlaks määrata selle liikmesriigi materiaalõiguse normide kohaselt, mille territooriumil kahju tekkis, st Taani õiguse kohaselt, ei välista see BG Verkehri ja Deutsche Rentenversicherung Nordi õigust nõuda Marius Pedersen A/S-ilt / Gjensidige Forsikring A/S-ilt sisse sotsiaalkindlustushüvitised, mida BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord Y-le maksid.
- 37 Selle väite toetuseks viitavad BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord Højestereti (Taani kõrgeim kohus) 19. detsembri 2001. aasta otsuses kohtuasjas U 2002 573 H esitatud tõlgendusele määruse nr 1408/71 artikli 93 lõike 1 kohta, mis oli varem kohaldatud säte.

- 38 Kõnealuses kohtuotsuses käsitleti seda, millise liikmesriigi õigusnorme tuleb kohaldada poolte vaidluse lahendamisel, ja seega seda, millise ulatusega on kohustatud sotsiaalkindlustusametuse regressiõigus kahju eest vastutava isiku vastu. Højestereti (Taani kõrgeim kohus) arvates oli väga tähtis asjaolu, et kohustatud sotsiaalkindlustusametuse nõude summa ei saa olla suurem summast, mida kahju kannatanud isikul on võimalik nõuda kahju tekkimise liikmesriigi õigusnormide alusel. Samas ei võtnud Højesteret (Taani kõrgeim kohus) seisukohta küsimuses, kas kohustatud sotsiaalkindlustusametuse nõue peab olema identne või muul viisil võrreldav nõudega, mida kahju kannatanud isikul oleks võimalik Taani õiguse alusel esitada.
- 39 BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord väite kohaselt tuleb artikli 85 lõiget 1 tõlgendada nii, et sissenõutavuseks ei pea nende poolt lesele makstud sotsiaalkindlustushüvitised (lesepension) olema identsed või mis tahes viisil võrreldavad nõudega, mille lesk saaks Taani õiguse kohaselt kahju eest vastutava isiku vastu esitada (hüvitis isikukahju eest ja kahjuhüvitis ülalpidaja kaotamise eest). BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord väidavad sellega seoses, et nõude summa ei või lihtsalt olla suurem summast, mida kahju kannatanud isikul oleks võimalik nõuda kahju tekkimise liikmesriigi õiguse, st Taani õiguse alusel.
- 40 BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord väidavad, et kuna artikli 85 lõike 1 kohaselt peavad kõik liikmesriigid tunnustama nõudeõiguste üleminekut kohustatud sotsiaalkindlustusametusele, oleks artikli 85 lõikega 1 vastuolus, kui liikmesriik peab tunnustama nõudeõiguste üleminekut kohustatud sotsiaalkindlustusametusele, kuid samal ajal saaks see liikmesriik tegelikult takistada nõude täitmist. BG Verkehri ja Deutsche Rentenversicherung Nordi sõnul ei ole kõnealuse sätte eesmärk välistada kohustatud sotsiaalkindlustusametuse nõuet kahju eest vastutava isiku vastu põhjusel, et hüvitised, mida võib nõuda kohustatud sotsiaalkindlustusametuse registrijärgse asukoha liikmesriigi õigusnormide alusel, ei ole identsed hüvitistega, mida võib nõuda kahju tekkimise liikmesriigi õigusnormide alusel.
- 41 Kokkuvõttes väidavad BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord, et olenemata sellest, kas selle nõude tingimused ja ulatus, mis on neile üle läinud ja millega seoses hüvitamist taotletakse, tuleb kindlaks määrata Taani või Saksamaa õiguse alusel, ei pea selleks, et Marius Pedersen A/S / Gjensidige Forsikring A/S oleksid kohustatud Deutsche Rentenversicherung Nordi regressinõuet täitma, BG Verkehri ja Deutsche Rentenversicherung Nordi poolt Y-ile makstud sotsiaalkindlustushüvitised olema oma olemuselt võrreldavad nõudega, mille rahuldamist Y saaks Marius Pedersen A/S-ilt / Gjensidige Forsikring A/S-ilt nõuda Taani õiguse alusel. Seetõttu peab Marius Pedersen A/S / Gjensidige Forsikring A/S hüvitama sotsiaalkindlustushüvitised, mille BG Verkehr ja Deutsche Rentenversicherung Nord on Y-ile maksnud.
- 42 **Marius Pedersen A/S / Gjensidige Forsikring A/S** väidab menetluses, et 29. aprilli 2004. aasta määrus nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta reguleerib üksnes seda, kas kahju kannatanud isiku nõue

võib hagejale üle minna, mitte aga seda, kas hageja regressinõude esitamiseks on Taani õigusnormide kohaselt olemas seaduslik alus.

- 43 Marius Pedersen A/S / Gjensidige Forsikring A/S väidab lisaks, et hageja regressiõiguse seisukohast on määrav see, kas kahju kannatanud isikul on Taani õiguse alusel võimalik nõuda hüvitisi, millega seoses hageja on esitanud regressinõude (vt eelkõige Højestereti (Taani kõrgeim kohus) otsused kohtuasjades U 1999 773 H ja U 2022 1033 H), ning et see ei ole nii, sest Saksamaa õiguse alusel esitatud nõue jätkuva lesepensioni saamiseks ei vasta Taani õiguse kohasele nõudele saada kapitaliseeritud hüvitist ülalpidaja kaotamise eest.
- 44 See pool väidab, et regressinõuet surnu lesele makstavate pensionihüvitiste suhtes tuleb pidada sõltumatuks asjaolust, et surm saabus tööõnnetuse tagajärjel, kuna otsustada tuleb, et surnu lehel on õigus neid hüvitisi saada olenemata surma põhjustest.
- 45 Kuigi Marius Pedersen A/S / Gjensidige Forsikring tunnistab, et Saksamaa kindlustusametustel põhimõtteliselt on regressiõigus, väidab ta, et tööõnnetuskindlustuse seaduse § 77 lõike 1 esimese lause kohaselt ei saa selle seaduse kohased hüvitised olla „aluseks regressinõudele kahju eest vastutava isiku vastu, kes on kohustatud maksma kahjuhüvitist“ surnu lesele. Lisaks tuleneb kõnealuse seaduse § 77 lõike 1 teisest lausest, et ülalpidamisel olnud isiku (lese) nõuet kahjuhüvitist maksma kohustatud isiku (praegusel juhul Marius Pedersen A/S / Gjensidige Forsikring) vastu tuleb vähendada „asjaomastele isikutele käesoleva seaduse alusel makstud või maksmisele kuuluvate hüvitiste võrra“. Seega väidab see pool, et hagejateks olevate kindlustusametuste regressinõuet tuleb pidada välistatuks, kui tuleb asuda seisukohale, et kõnealused hüvitised asendavad kahjuhüvitisi, millele osutatakse tööõnnetuskindlustuse seaduse §-s 20, mis käsitleb ülalpidamisel olnud isikute õigust kahjuhüvitisele seoses ülalpidaja kaotamisega.
- 46 Marius Pedersen A/S / Gjensidige Forsikring väidab lisaks, et see seisukoht on kooskõlas EFTA kohtu 20. juuli 2017. aasta otsusega kohtuasjas E-11/16, Mobil Betriebskrankenkasse vs. Tryg Forsikring, mille järgi ei saa määruse kohane regressinõue olla suurem nõudest või nõuetest, mille kahju kannatanud isik ise saab esitada kahju eest vastutava isiku vastu kahju tekkimise koha õiguse alusel.

KÜSIMUSTE TAUST

- 47 Põhimõtteliselt ei ole poolte vahel vaidlust selles, et nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 85 lõike 1 kohaselt on ühe liikmesriigi kohustatud sotsiaalkindlustusametustel kahju eest vastutava isiku vastu regressiõigus vastutuse aluseks oleva sündmuse tõttu, mis toimus teises liikmesriigis, sõltumata selle teise liikmesriigi õigusnormidest, ehk praegusel juhul kahju hüvitamist käsitleva Taani seaduse § 17 lõikest 1.

- 48 Pooled on siiski lahkarvamusel küsimuses, millise liikmesriigi õigusnormide alusel määratakse kindlaks sotsiaalkindlustusametusele üle läinud nõude ulatus.
- 49 Samuti on pooled lahkarvamusel küsimuses, kas juhul, kui sellise nõude ulatus tuleb kindlaks määrata kahju tekkimise liikmesriigi materiaalsoiguse normide alusel, on sotsiaalkindlustusametuse regressioiguse eelduseks see, et sotsiaalkindlustushüvitised, mille hüvitamist taotletakse, peavad oma olemuselt olema võrreldavad hüvitistega, mida kahju kannatanud isikul on võimalik nõuda kahju tekkimise liikmesriigi õigusnormide alusel.
- 50 Lisaks on pooled eri meelt küsimuses, et kui vastus eespool osutatud küsimusele on jaatav, siis kuidas tuleb mõista väljendit „oma olemuselt“ ja kas see tähendab üksnes seda, et nõue, mille hüvitamist taotletakse, ei või summa poolest olla suurem nõudest, mida kahju kannatanud isikul on võimalik esitada kahju tekkimise liikmesriigi õiguse alusel.
- 51 Taani õiguses on käsitletud ka nende kahjuhüvitise elementide olemust, mida kahju kannatanud isik või tema ülalpidamisel olnud isikud võivad isikukahju tagajärjel nõuda. Nii sisaldab kahju hüvitamist käsitlev seadus sätteid, mis võimaldavad nõuda kahjuhüvitist muude kahjude, saamata jäänud sissetuleku, valu ja kannatuste, püsiva vigastuse, töövõime kaotuse ja ülalpidaja kaotamise eest, samuti üleminekusummat surma korral ja lepinguvälise kahju hüvitamist. Enamiku nende elementide puhul on määratud kindlaks maksimumsumma.
- 52 Tööõnnetuskindlustuse seaduse §-st 77 tuleneb, et kahju hüvitamist käsitleva seaduse kohaselt arvatud kahjuhüvitis on teisejärguline võrreldes kahjuhüvitisega, millele kahju kannatanud isikul või tema ülalpidamisel olnud isikutel on õigus tööõnnetuskindlustuse seaduse alusel, ning et tööõnnetuse eest makstav kahjuhüvitis ei saa olla aluseks regressinõudele kahju eest vastutava ja seda hüvitama kohustatud isiku vastu.
- 53 Ei kahju hüvitamist käsitlev seadus ega tööõnnetuskindlustuse seadus ei anna surnu ülalpidamisel olnud isikule õigust saada lesepensioni sellisel kujul ja viisil, nagu on sätestatud Saksamaa Sozialgesetzbuch Sechstes Buchi (SGB VI) §-des 64–65. Seetõttu ei ole sotsiaalkindlustusametuse regressinõude esemeks oleva kahjuhüvitise ja kahju hüvitamist käsitleva seaduse või tööõnnetuskindlustuse seaduse kohas(t)e kahjuhüvitise elemendi (elementide) identsus hõlpsasti tuvastatav.
- 54 Seega ei ole võimalik teha ühest järeldust selle kohta, kas ja millises ulatuses saab rahuldada sotsiaalkindlustusametuse regressinõude kahju eest vastutava isiku vastu.
- 55 Euroopa Liidu Kohtu praktika selle kohta, kuidas tuleb nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 artikli 85 lõiget 1 tõlgendada seoses sellise nõude ulatusega, mida võib pidada kohustatud sotsiaalkindlustusametusele üle läinuks ja mille viimane võib esitada kahju eest vastutava isiku vastu, on piiratud

(vt muu hulgas kohtuotsus Kordel jt, C-397/96, EU:C:1999:432, ja kohtuotsus DAK, C-428/92, EU:C:1994:222).

- 56 Euroopa Liidu Kohus on oma praktikas, viimati kohtuotsuses Kordel jt (C-397/96), sedastanud, et nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 artikli 93 lõiget 1, mis oli kohaldatav põhikohtuasja asjaolude asetleidmise ajal, tuleb tõlgendada nii, et sellise nõude ulatus ja tingimused, mis kõnealuses määruses osutatud sotsiaalkindlustusasutusel on isiku vastu, kes on põhjustanud teise liikmesriigi territooriumil kahju, mille tõttu kõnealune asutus peab maksma sotsiaalkindlustushüvitisi, tuleb kindlaks määrata kooskõlas kõnealuse asutuse liikmesriigi õigusega.
- 57 Lisaks tunnistas Euroopa Liidu Kohus ka kohtuotsuses DAK (C-428/92, EU:C:1994:222), et sellise regressiõiguse tingimused ja ulatus, mis kõnealuses määruses osutatud sotsiaalkindlustusasutusel on isiku vastu, kes on teise liikmesriigi territooriumil põhjustanud kahju, mis tõi kaasa sotsiaalkindlustushüvitiste maksmise, määratakse kindlaks kooskõlas kõnealuse asutuse liikmesriigi õigusega.
- 58 Euroopa Kohtu praktikast ei nähtu siiski selgelt, kas kahju tekkimise liikmesriigi materiaalõiguse normid võivad piirata kohustatud sotsiaalkindlustusasutuse regressiõigust, kui sotsiaalkindlustushüvitised, mille hüvitamist nõutakse, ei ole oma olemuselt identsed või vähemalt võrreldavad nõudega, mida kahju kannatanud isik saaks nende materiaalõiguse normide alusel esitada.

Järeldus

Eeltoodut arvestades leiab Retten i Svendborg (esimese astme kohus Svendborgis), kes on käesolevas kohtuasjas esimese astme kohus, et Euroopa Liidu Kohtule tuleb esitada eelotsusetaotlus.

Retten i Svendborg (esimese astme kohus Svendborgis) palub Euroopa Liidu Kohtul vastata järgmisele eelotsuse küsimusele:

Kas nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta artikli 85 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selleks, et kohustatud asutusel oleks selle sätte alusel regressiõigus, peab kahju tekkimise liikmesriigis olema seaduslik alus nõuda seda liiki hüvitist või kahjuhüvitist, mis on regressiõiguse esemeks, või samaväärset hüvitist seoses sündmusega, millest tulenenud kahju eest vastutav isik on kahju tekkimise koha õiguse kohaselt kohustatud maksma kahjuhüvitist?

2. jaanuar 2024